

REPUBLIKA
SLOVENIJA
VRHOVNO
SODIŠČE

VSRS Sodba VIII Ips 20/2020

Sodišče: Vrhovno sodišče

Oddelek: Delovno-socialni oddelek

ECLI: ECLI:SI:VSRS:2020:VIII.IPS.20.2020

Evidenčna številka: VS00040044

Datum odločbe: 10.11.2020

Opravična številka II.stopnje: VDSS Sodba Pdp 399/2019

Senat: mag. Marijan Debelak (preds.), Marjana Lubinič (poroč.), dr. Mateja Končina Peternel, Samo Puppis, Borut Vukovič

Področje: DELOVNO PRAVO

Institut: plača - plačilo dodatka - izmensko delo - delovni čas

Zveza: ZDR-1 člen 127. ZODPol člen 70, 70/2, 70/3. ZSPJS člen 32, 32/1, 32/5. Direktiva Sveta 93/104/ES z dne 23. novembra 1993 o določenih vidikih organizacije delovnega časa člen 2, 2/5. Kolektivna pogodba za policiste (2012) člen 8. KPJS člen 40

Jedro

Že poimenovanje pojma izmensko delo nakazuje, da gre za položaj, ko se delovnik delavca izmenjuje po določenem vzorcu in zajema različna časovna obdobja (različne delovnike) na dnevni ali tedenski ravni.

Kot izmena se ne šteje posamezna ura, opravljena v določenem delovniku, pač pa cel delovnik, ki se spreminja po določenem vzorcu. Dela med 14.00 in 15.00 uro v delovniku, ki traja od 7.00 do 15.00 ure zato ni mogoče šteti za popoldansko izmeno.

Izrek

I. Revizija se zavrne.

II. Tožnik mora v 15 dneh od vročitve te sodbe povrniti toženki njene stroške odgovora na revizijo v znesku 183,60 EUR z zakonskimi zamudnimi obrestmi, ki tečejo od prvega naslednjega dne po izteku roka za izpolnitev obveznosti določenega v tej točki izreka, do plačila.

Obrazložitev

1. Sodišče prve stopnje je razveljavilo sklep toženke z dne 21. 4. 2017 in sklep Komisije za pritožbe iz delovnega razmerja z dne 21. 6. 2017 in toženki naložilo, da tožniku za čas od 1. 8. 2016 do 31. 12. 2016 obračuna dodatek za izmensko delo v višini 49,69 EUR bruto in mu izplača pripadajoč neto znesek z zakonskimi zamudnimi obrestmi od 6. 1. 2017 do plačila. Naložilo ji je tudi, da tožniku povrne stroške postopka.
2. Sodišče druge stopnje je pritožbi toženke ugodilo in izpodbijano sodbo spremenilo tako, da je zavrnilo tožbeni zahtevek in tožniku naložilo, da toženki povrne stroške postopka na prvi stopnji in pritožbene stroške.
3. Vrhovno sodišče je s sklepom VIII DoR 15/2020 z dne 10. 2. 2020 dopustilo revizijo glede vprašanja, ali je sodišče druge stopnje pravilno uporabilo materialno pravo pri odločitvi, da se zavrne tožbeni zahtevek za plačilo dodatka za izmensko delo, opravljeno od 14.00 do 15.00 ure.
4. Zoper pravnomočno sodbo sodišča druge stopnje je tožnik vložil revizijo zaradi zmotne uporabe materialnega prava. Navaja, da je sodišče druge stopnje zmotno presodilo, da lahko delodajalec v splošnem aktu določi okvire popoldanske, dopoldanske in nočne izmene, če ti niso določeni v kolektivni pogodbi. Sodišče naj bi pri tem spregledalo, da je bil akt delodajalca sprejet več kot štiri leta pred kolektivno pogodbo, zato akt ne more podrobneje in drugače urejati pravic iz kolektivne pogodbe.
5. Toženka v odgovoru na revizijo predlaga njeno zavrnitev. Navaja, da tožnikovo delo ni organizirano kot izmensko, pač pa je njegov delovni čas neenakomerno razporejen.
6. Revizijsko sodišče na podlagi 371. člena Zakona o pravnem postopku¹ (v nadaljevanju ZPP) preizkusi izpodbijano sodbo v tistem delu in glede tistih vprašanj, glede katerih je bila revizija dopuščena.
7. Revizija ni utemeljena.
8. Tožnik je bil pri toženki zaposlen na delovnem mestu policijski inšpektor I v Sektorju uniformirane policije na Policijski upravi v A. Delo je večinoma opravljal v dopoldanskem času od 7.00 do 15.00 ure, občasno, a redko pa v popoldanskem in nočnem času. Toženka mu od 1. 8. 2016 dalje ni izplačevala dodatka za izmensko delo za čas med 14.00 in 15.00 uro za dneve, ko je pričel z delom ob 7.00 uri in je delo trajalo do 15.00 ure. Tožnik je zato vložil zahtevo za odpravo kršitev pravic iz delovnega razmerja z dne 7. 3. 2017, ki jo je toženka s sklepom z dne 21. 4. 2017 zavrnila kot neutemeljeno, tožnikovo pritožbo zoper ta sklep pa je zavrnila tudi Komisija za pritožbe iz delovnega razmerja pri Vladi Republike Slovenije.
9. V konkretnem primeru je sporno, ali tožniku pripada dodatek v višini 7 % za delo, opravljeno med 14.00 in 15.00 uro (kot za za izmensko delo) za dneve, ko je delal po razporedu od 7.00 do 15.00 ure.
10. Zakon o organiziranosti in delu v policiji² (v nadaljevanju ZODPol) določa, da je delo v manj ugodnem delovnem času (med drugim) delo v izmenah (drugi odstavek 70. člena ZODPol) in da delo v neenakomerno razporejenem delovnem času oziroma v izmenah vključuje opravljanje delovne obveznosti ob sobotah, nedeljah, praznikih in drugih dela prostih dnevih ter delo v popoldanskem in nočnem času s prerazporeditvijo delovnega časa v okviru določene redne mesečne oziroma letne delovne obveznosti (tretji odstavek 70. člena ZODPol). Zakon o sistemu plač v javnem sektorju³ (v nadaljevanju ZSPJS) določa, da javnim uslužbencem pripada za delo v delovnem času, ki je zanje manj ugoden, dodatek za izmensko delo (prvi odstavek 32. člena ZSPJS) in da se višina tega dodatka določi s kolektivno pogodbo za javni sektor (peti odstavek 32. člena ZSPJS).

11. Kolektivna pogodba za javni sektor⁴ (v nadaljevanju KPJS) določa, da javnim uslužbencem za izmensko delo v popoldanski in nočni izmeni oziroma za redno delo v popoldanskem času pripada dodatek v višini 7 % urne postavke osnovne plače javnega uslužbenca in da se ta dodatek obračunava le za čas, ko javni uslužbenec dela v teh pogojih (prvi odstavek 40. člena KPJS).

12. V konkretnem primeru je treba upoštevati še Kolektivno pogodbo za policiste⁵ (v nadaljevanju KPP), ki v 8. členu določa, da se za izmeno šteje delo po razporedu dela, ko se delo izmenoma opravlja v dopoldanskem, popoldanskem ali nočnem času, ne glede na vzorec zaporedja. Določa tudi, da se za izmeno ne šteje delo, opravljeno med 6.00 in 14.00 uro.

13. Akt toženke o delitvi sredstev za plačilo redne delovne uspešnosti, dodatkih in nekaterih povračilih v zvezi z delom javnih uslužbencev Ministrstva za notranje zadeve in organov v njegovi sestavi (v nadaljevanju Akt) v drugem odstavku 26. člena določa, da se za delo v popoldanski izmeni šteje delo, ki se je pričelo po 12.00 uri, izjemoma pa se za delo v popoldanskem času šteje delo javnih uslužbencev, ki so pričeli z delom pred 12.00 uro, pa delajo v dvanajsturni izmeni.

14. Dodatek za izmensko delo je v smislu tretjega odstavka 127. člena Zakona o delovnih razmerjih⁶ (v nadaljevanju ZDR-1) dodatek za posebne pogoje dela. Popoldanska in nočna izmena predstavljata manj ugoden delovni čas, kar posredno izhaja iz zgoraj navedenih določb ZODPol in KPP; slednja dodatek za izmensko delo predvideva le za delo v popoldanski in nočni izmeni.

15. Iz dejanskih ugotovitev izhaja, da je tožnik v spornih obdobjih delal od 7.00 do 15.00 ure, pri čemer z delom ni pričel po 12.00 uri niti ni delal v dvanajsturni izmeni. Svoj zahtevek opira na določbo 8. člena KPP, v skladu s katero naj bi se delo, opravljeno po 14.00 uri, čeprav se je začelo ob 7.00 uri, štelo za delo v izmeni zato, ker je trajalo do 15.00 ure.

16. Takšno stališče je materialnopravno zmotno.

17. Določba 8. člena KPP, da se za izmeno ne šteje delo, opravljeno med 6.00 in 14.00 uro, ne pomeni, da se vsaka ura dela, opravljena po 14.00 uri, šteje za delo, opravljeno v (popoldanski) izmeni, pač pa le, da dela, opravljenega pred 14.00 uro ne štejemo za izmensko delo. V tem smislu je določba Akta toženke, kot pravilno ugotavlja sodišče druge stopnje, za delavca ugodnejša, saj določa, da se za popoldansko izmeno šteje tudi delo, ki se je pričelo po 12.00 uri (torej pred 14.00 uro), izjemoma pa celo prej, če delavec dela v dvanajsturni izmeni.

18. Že poimenovanje pojma izmensko delo nakazuje, da gre za položaj, ko se delovnik delavca izmenjuje po določenem vzorcu in zajema različna časovna obdobja (različne delovnike) na dnevni ali tedenski ravni. Definicijo izmenskega dela opredeljuje Direktiva Sveta 93/104/ES z dne 23. novembra 1993 o določenih vidikih organizacije delovnega časa, ki določa, da "izmensko delo" pomeni katero koli metodo organizacije dela v izmenah, pri čemer si delavci izmenično sledijo na istih delovnih mestih po določenem vzorcu, ki je lahko prekinjen ali neprekinjen, vključno s krožnim, kar ima za posledico nujnost, da delavci delajo ob različnih urah v določenem dnevnem ali tedenskem obdobju (5. točka 2. člena). Iz te definicije izhaja, da se kot izmena ne šteje posamezna ura, opravljena v določenem delovniku, pač pa cel delovnik, ki se spreminja po določenem vzorcu. Dela med 14.00 in 15.00 uro zato ni mogoče šteti za popoldansko izmeno. Za takšno izmeno bi lahko šlo le v primeru, če bi delavec, upoštevaje Akt toženke in 8 urni delovnik, kakršnega je imel v spornem obdobju tudi tožnik (ne glede na siceršnjo neenakomerno razporeditev delovnega časa, ki jo omenja toženka v odgovoru na revizijo), delal npr. od 12.00 do 20.00 ure, ali od 13.00 do 21.00 ure, ali od

14.00 do 22.00 ure itd. To ponazarja tudi z Direktivo skladna Razlaga 40. člena KPJS⁷, po kateri pripada dodatek za izmensko delo javnemu uslužbencu, ko dela v izmenah po določenem vzorcu, ki je lahko prekinjen (dopoldan – popoldan, dopoldan – ponoči, popoldan – ponoči, dopoldan – popoldan – ponoči).

19. Glede na navedeno je pravilna presoja sodišča druge stopnje, da delo med 14.00 in 15.00 uro, ki ga je tožnik opravil v okviru dopoldanskega delovnika med 7.00 in 15.00 uro, ne predstavlja manj ugodnega delovnega časa oziroma izmenskega dela, pač pa običajen delovnik, ki tožniku ne daje pravice do dodatka za izmensko delo. Odgovor na dopuščeno vprašanje se tako glasi, da je sodišče druge stopnje pravilno uporabilo materialno pravo pri odločitvi, da tožnikov zahtevke za plačilo dodatka za izmensko delo za čas med 14.00 in 15.00 uro v okviru delovnika od 7.00 do 15.00 ure ni utemeljen.

20. Glede na navedeno je vrhovno sodišče na podlagi 378. člena ZPP revizijo zavrnilo.

21. Tožnik z revizijo ni uspel, zato mora toženki v skladu z načelom odgovornosti za uspeh, kot ga določa 154. člen ZPP, povrniti njene stroške odgovora na revizijo v višini 183,6 EUR.

22. Vrhovno sodišče je odločitev sprejelo soglasno.

¹ Ur. l. RS, št. 26/99 in nadaljnji.

² Ur. l. RS, št. 15/2013 in nadaljnji.

³ Ur. l. RS, št. 108/2009 in nadaljnji.

⁴ Ur. l. RS, št. 57/2008 in nadaljnji.

⁵ Ur. l. RS, 41/2012 in nadaljnji.

⁶ Ur. l. RS št. 21/2013 in nadaljnji.

⁷ Ur. l. RS št. 22/2013.

Datum zadnje spremembe: 18.02.2021